

Det hendte . . .
av Helge Karlsen

Rakkenesslekta
og andre historier

Storhelg på Karlsøy

Det led mot sankthanstider. På Karlsøy var forberedelsene i gang til årets første konfirmasjonshelg. Jentene gikk til konfirmasjon på denne tiden på året, det var fast skikk. Guttene hadde tur om høsten ved Mikkelsmess eller Mikelihelga, som vi sa der ute. Nå var det altså jentenes tur å stå for prestens strenge åsyn, og gi sitt løfte til den allmektige om evig forsakelse og tro. Ett løfte som det dessverre ikke alltid var så lett å leve opp til senere i livet.

Jentene hadde vært innkvartert hos slektninger og kjente her på øya i de tre ukene konfirmasjonsskolen varte. Nå nærmet søndagen seg, og de gikk både og gledde og gruet seg til det forestående. De var engstelige for overhøringen. Presten kunne komme med spørsmål som de ikke klarte å svare på. For en skam det måtte bli, også for mor og far og bestemor, som satt nede i benkene og hørte på. Men så ble de glade når de tenkte på den nye fine konfirmasjonsskjolen de skulle få på seg for første gang.

Alt dette tenkte de på, og i tankene så de seg selv stå på kirkegulvet i finstasen, med foreldre, søsken og besteforeldre, onkler og tanter sittende nede i kirken og følge nøye med. Mor ville sikkert felle en tåre, det brukte hun når hjertet hennes ble overveldet av følelser. Det gikk en herlig sitring gjennom henne ved tanken om dette. Man kan godt forstå henne, for dette var en av de første store begivenhetene i hennes liv.

Og nå var det lørdag, dagen før dagen. På skolen, den gamle skolebygningen nede i Været, som var Karlsøyas eneste hus ved større anledninger, var medlemmer av øyas mange kvinneforeninger ivrig opptatt med å forvandle det gamle skolehuset til et brukbart serveringssted, med middag, som alltid var pølser i brunsaus, og dessert, som like sikkert var sviskegrøt i fløtemelk.

Ellers serverte de kaffe og kaker, brus og øl. De visste av tidligere erfaringer at nå ville det komme mange mennesker til øya, og de lot ikke en slik anledning gå fra seg til å få noen kroner i foreningskassa. I mange år hadde de trofast og trutt arbeidet med ett mål for øyet, nemlig å skaffe Karlsøy kommune et sårt tiltrengt alders- og pleiehjem.

Til nå hadde gamle, skrøpelige og hjemløse gått på legd. Det vil si at de ble plassert hos familier mot en liten godtgjørelse, og kunne de i tillegg gjøre litt nytte for seg var det fint. Dette virket ikke alltid så bra, og noen steder kunne de gamle lide mye vondt etter et allerede langt og slitsomt liv.

Nå var arbeidet i gang på serveringsstedet. I det store skolerommet skulle serveringen foregå. Her ble det dekket langbord. Det lille skolerommet ble omgjort til kjøkken. Her suste primusene for matlagingen. Dekketøy og kasseroller lånte de av hverandre. Disse fantastiske damene som arbeidet med dette hadde lang erfaring fra tidligere år, de kunne dette.

Pølser i esker og spann var ankommet, likeså sekker med poteter og grønnsaker og øvrig tilbehør, alt var på plass.

De arbeidet utrettelig mot målet, og de nådde det. En dag kunne de overrekke Karlsøy kommune et fullt ferdig og innflyttingsklart aldershjem på Karlsøya. Det var en stor dag både for kommunen, de eldre trengende og ikke minst de enestående kvinnene som hadde gjort dette mulig. Jeg vet ikke, men mange mener de skulle hatt en medalje for det.

Nå begynte de første båtene med familiene til konfirmantene å komme. Det var de små robåtene og seilbåtene som kom først. De la til nede i fjæra, hvor de ble gledesstrålende mottatt. Med seg hadde de lofotkister fylt med god mat, sengklessekker, og en diger kaffekjel av kobber av den gamle sorten. Det var tallrike familiemedlemmer som skulle bispises, så det ble mye kaffekoking. Vel oppe i huset hvor de hadde sin konfirmant boende kunne

det bli trangt om plassen. Husene var ikke store og her bodde som oftest barnerike familier. Slik var det heime hos oss og. Vi var åtte søsken i det lille huset vårt, og når vi så kunne ha boende opptil tre-fire konfirmanter hos oss, og deres tallrike familier ankom, da ble det virkelig fullt. De kom med sine tradisjonelle lofotkister fylt med mat, ofte det beste de kunne forskaffe for denne store og festlige begivenheten i familien. Matmora satt ved siden av matkista hele tiden og prøvde å holde oversikten slik at alle fikk å spise.

Når så tre-fire satt slik på det lille kjøkkenet og sørget for sine hørtes det ofte slik: "Nå har dere spist, nå kan dere gå ut, så kommer de andre inn og får mat." Det var jo ikke plass for alle rundt bordet inne. Huset vårt gjenglød av snakk og latter. Du vet at når kjerringene er samlet, så har de så utrolig mye å røa om. Slik står det på veggen i det gamle Verdensteateret i Tromsø. Kanskje det er noe i det.

De unge pikene, og det kunne være mange av dem i familiene, de ville gjerne pynte seg til sommernattsansen i kveld. For dans ble det sikkert, og eventyret ventet på dem. Nå var de i ferd med å lage krøller i håret.

I ileggsdøra på den gamle svarte komfyren på kjøkkenet var det så høvelig å stikke krølltengene i trekkhullene. Her var det tre hull, og her sto det tre krølltenger. Ofte kom de ut rødglødende, så tok de avisepapir og prøvde seg fram til den var passelig varm, men det var ikke til å unngå at det luktet svidd hår og parfyme over hele huset. Jentene ble så nydelige å se på der de sto smilende med krøller i håret, klare til å gå ut for å bedåre guttene.

Utover ettermiddagen kom det stadig flere båter. Nå var det de større motorskøytene som begynte å ankomme. Den gamle kaia, som den gang ikke stakk så langt utover, ble snart overfylt av båter og mennesker. Det vrimlet av folk rundt landhandlerne den gang. Og nå hadde de plutselig stor omsetning.

Stedets lille kafé, med sin innehaver Ingvardine Olsen, hadde óg mange besøkende i dag. Jeg husker den lille vevre kvinnen, du verden for et arbeidsjern. Tidlig ble hun enke og satt alene med ansvaret for barn og hjem. Man så henne i arbeid overalt. I tillegg hadde hun alltid konfirmanter boende hos seg, hun også. Ja, det var tider det. Smått og fattigslig for oss alle, men det var både hjerterom og husrom overalt. Skal tro om vi ikke har forandret oss noe siden den gang?

Så hadde vi og fått besøk av de tradisjonelle telthandlerne, de kom helst fra Tromsø. Det var enkelte handelshus der som var representert med sine varer. Vi så andre handlende óg, de kom fra Nord-Fugløya med sine spiddstekte Lundefugler og Alker. De hadde fuglesteiker i kister og bommer som de satt på mens de ventet på kunder. De kom nok, helst når det led ut på natten, hungrige og forranglete. Da var det ingenting som smakte bedre enn grillet havfuglkjøtt, det var mat de var vant til. Sjøfuglene gav oss ofte det eneste tilskuddet til ferskt kjøtt hele året.

Som jeg nevnte, så var det rene folkevandringen langs veien, gamle kjenninger møttes, og i ly av en husvegg måtte det skjenkes en dram, det hørte til tiden. Så ble det skålt på det gamle vennskapet, for et godt fiske, ja, det var ikke måte på hva en kunne skåle for. Det var allerede kommet mange båter, men ennå gikk noen og ventet på de som virkelig hadde festhumøret med seg når de kom. Det ble sagt at de kunne høres før en så dem. Det var folket fra yttersida av Vannøya. De hadde noe med seg i væremåten, en sjelden livsglede, noe fandenivoldsk, som du må helt ut mot Storhavet for å finne. Nå håper jeg at jeg ikke blir misforstått i min påstand. Jeg vet at det er andre og som har funnet det ut. De pleide å komme litt sent, men nå hørte vi dem komme. Alle hastet nedover kaia for å være med i gledesbrusen. Med sang og trekkspillmusikk seig de opp mot kaia, og i samme øyeblikk som tampen ble lempet på brygga gikk alle hattene ombord i lufta til et rungende hurra, og alle ble i et virkelig godt humør. Så myldret folk på land og store gledescener utspant seg.

Langs veiene gikk de unge jentene arm i arm i hele lenker, det var skikk og bruk, liksom de ville vise seg fram. Og guttene sto i små flokker og kastet stjalne blikk på godsakene. Så strammet de seg karslig opp og tok en sigarett, gjerne en Teddy, som var av det litt billigere slaget, og bød rundt. En lommelerke fulgte etter, det var også skikk og bruk. I dag skulle de flutte seg litt. Hva var det de sleit for ute på havet en lang vinter? Og nå var det midtsommerfest også. Oppover øya vandret andre ungdommer for å finne en høvelig teltplass. Veien oppover mot kirkegården var den naturlige veien for de fleste, men det var óg andre som tok veien innover mot Bogen. Og uansett, i den nyutsprungne bjørkeskogen var det nok av tørre, fine, litt bortgjømte plasser å finne.

Sang og musikk og glad latter hørtes overalt i den fine sommerkvelden. Nede på kaia til Reidar Jørgensen var det ofte at ungdommene samlet seg til moro og dans. Her var det de samlet seg i kveld også. Det kunne være litt rotete på kaidekket, men det ble raskt ryddet til dans. Snart tok den første trekkspilleren noen prøvende akkorder, så stoppet han opp og så utover folkemassen. Det var en av de beste musikantene, en alle kjente, og han var fra

Vannvåg. Vannøya har hatt så mange trekkspillere gjennom tidene, du måtte kunne traktere dette instrumentet når du var derfra, ble det sagt. Nå sto han der, Vilmar i Vannvåg, som vi kalte han. På nytt prøvde han spillet, så la han hodet ned på instrumentet og til tonene av "Sydhavets rose, lille Malou" gled par etter par ut i dansen.

Vilmar spilte og sang med så stor innlevelse at jeg tror han da var nede i Sydhavet i en hulapikes favn. Glemte var vinterstormene og snekovet nede i Fugløyhavet, med frostsprengte fingre og rødkantete øyne. Jeg så at han var bortenfor alt dette nå.

Kaidekket på Jørgensenbrygga var vel ikke det fineste dansegolvet, ujevnt og ofte litt langt mellom plankene. En og annen spiss liten dameskohæl kunne lett bli sittende fast her. Men hva gjorde vel det. Dansen og de dansende svevde videre, fortrollet av Midnattssolen som skinner hele døgnet rundt på Karlsøya på denne tiden av året.

Nå var stemninga på topp. Nye spillemenn overtok. Alle spilte og sang så fortærendes vakkert at det var ikke måte på hvor tett de dansende par lå sammen på dansegolvet. Hjerter mot hjerter, kinn mot kinn, danser de sommeren inn, sang spillemannen. Og gutten trykte jenta tettere til seg, det var ikke måte på kjærlighet i dette øyeblikket.

Blodet rant som brennende ild gjennom årene på ungdommen. Noen hadde vel fyrt ekstra under med ildvannet, som indianeren kalte spriten. I hvert fall, nå kunne allting skje, når så mange var samlet. Det hadde skjedd før, og det skjedde dessverre denne gangen og. En eller annen hadde vel irritert en kar og så vanket det et knyttneveslag. Så blandet en annen seg inn, så flere, og til slutt var et stort slagsmål i gang. Jentene hylte og skreik, karene murret fælt og bannet enda fælere, blåaua og springskaller ble delt ut i øst og vest. Noen lå nede for telling og kvinnfolkan fikk dem i sikkerhet og prøvde å få liv i dem på nytt. Det begynte å se fælt ut.

En av øyas unge damer hadde hele kvelden stått og ventet på at noen skulle by henne opp til dans, noe som hun hadde gledd seg så fryktelig til, og i smug øvd inn dansetrinnene i dagevis. Nå var hele dansen spolert. Dette måtte hun få en slutt på. Veien opp til lensmannen var ikke lang og dit opp for hun.

Lensmannen satt sammen med kirketjeneren, som også hadde stilling som graver på kirkegården. De to satt og koste seg med en dram, ja, kanskje hadde de allerede fått i seg flere drammer, da stedets unge dame kom brasende inn og ropte til lensmannen at han måtte komme for nå tok de livet av hverandre nede på Jørgensenbrygga.

Lensmannen, som var noe tilårskommen og heller ikke særlig sprek, bad kirketjeneren om å bli med og prøve å stoppe galskapen. Kirketjeneren var en stor og kraftig kar, dette var noe for han, for han likte å vise frem sine krefter. Før de gikk var lensmannen inne på kontoret og hentet lensmannslua og satte den på sitt hode. At den var noen nummer for lita betydde ingenting, noe måtte han ha for å vise sin myndighet. Sammen med stedets unge dame hastet de av sted.

Det første synet som møtte øvrigheta var to damer som kom støttende på en kar, ør og forslått og med avreven dresstrøyearm. Det var forresten ikke så uvanlig at det gikk noe ut over garderoben i disse Storhelgene, og de mest drevne hadde bare nestet armene fast så det ikke skulle gå for hardt ut over stoffet.

Mot en vegg satt en annen kar som nettopp hadde fått en bøtte sjø over hodet for gjenoppliving. Han sa ikke stort, men så opp mot Lensmannen med et hjelpeløst og forferdet blick. Det satt en dame på huk ved siden av han og strøk han mildt på kinnet.

Nå var lensmannen med følge kommet ned til den kokende folkehopen. Hjulpet av kirketjeneren prøvde han å nå inn til begivenhetens sentrum, men det var ikke så enkelt.

Nå var kirkens tjener i sitt ess. Endelig fikk han vise seg frem. Folk ble slengt til side som filledukker mens han bredbeint akslet seg fremover, tett fulgt av lovens vokter som plutselig sto ansikt til ansikt med en av de store nevekjemperne. I lovens navn, sa lensmannen, slutt å slåss. Kriegeren trodde i farta, omtåket som han var, at det var en som ville ta han, så han langet ut et fryktelig slag som sendte lensmannen på rygg i kaidekket. Uniformslua trillet bortover kaia, der en våken kar fisket den opp og plasserte den på hodet til den liggende og noe omtåkede øvrighetsperson.

Kirketjeneren så at lensmannen ble slått ned – gru og forferdelse – nå ble han farlig. Han burte som selve storoksen – en fæl lyd. Så hogg han tak i overgriperen, med ett tak i bukseræva og ett i nakken på armingen løftet han karen over hodet og kylte han ned i et stort graksekar som, full av gammel sei-lever, sto og gjæret i vårsola. Karet kunne vel være om lag halvannen meter dypt og bortimot to meter i diameter, så her var det god plass.

Folk sprang til for å se etter karen, men de så han ikke. Graksen hadde tatt han til seg, det var så stille på overflata. En snarrådig kar sprang for å finne en staur, så de kunne sokne etter han, men plutselig, og med et fryktelig vræl, skaut et hode opp av elendigheta. Han slo fælt om seg så graksen fauk til alle kanter. Det var glatt på bunnen av karet, så han gikk på rygg igjen og holdt et forferdelig spetakkel der nede. Folk holdt seg på god avstand for ikke å bli tilgriset.

Endelig fikk han tak i karkanten med hendene. Der ble han liggende en stund og se ut over den mildt sagt forskrekkede forsamlingen. Det var et fryktelig syn å se han slik. Å sette ord på tilstanden er vanskelig. Han hadde nok slukt noe av styggedommen, for nå begynte han å brette seg. Det så ut som om det sto om livet hans en stund, men så fikk han en fot over kanten av karet, og med et vått plask ble han liggende på kaidekket. Han prøvde å komme seg på beina, men klarte det ikke, så han begynte å kripe oppetter kaia, videre ned i fjæra og ut i sjøen til den lukket seg over hodet hans. Han var ikke lenge borte, opp kom han og så begynte en voldsom renselsesprosess. Han slukte den reine salte sjøen, spydde den opp igjen og prøvde å få av seg graksen, men det lyktes bare så måtelig.

En av brødrene hans og en kamerat fikk han på land og om bord i en jolle, og rodde ut til skøyta som lå for anker et stykke fra land. Vel om bord på dekk reiv han av seg alle klærne og lempa de over bord, tett fullt av en saftig ed. Der for nydressen som han dagen før hadde kjøpt hos jøden i Storgata i Tromsø. De var nettopp kommet inn fra Bjørnøya og hadde tjent såpass mange kroner at det blei til en ny dress, skjorte, sko og slips. Og nå sto han der, atter naken og avrigget. Skoene beholdt han, de måtte det vel gå an å få reine igjen.

Fløstraumen tok tak i garderoben og sakte dreiv den av sted langs landet. Måsen, som alltid er sulten og leiter etter mat, fikk øye på klærne som etterlot seg leverrester og andre godsaker utover havet. Det gikk bare et lite øyeblikk før de samlet seg på herligheta, skrikende og flaksende sloss de om maten. To gamle kaller som satt i ly av Prestenaustet og pratet om vær og vind og gamle dager fikk øye på måseflokken og de forundret seg over hvor tidlig seien kom dette året. Det var ikke vanlig at åta kom før varmen satte inn.

Noen kunne vel undre seg over hvordan det hadde gått med lensmannen. Jo da, det gikk ikke så verst med han. Litt ør og fortumlet, og med en hoven hakespiss, ble han støttet hjem av sin venn kirketjeneren.

Men jeg må nevne noe forunderlig som hendte da lensmannen gikk på rygg på kaia. Da gol gjøken for første gang dette året. Vi hørte han, ikke så langt unna, der han satt i en busketopp. Da var det en som nevnte sånn i forbifarten at nå vi hadde vi sjansen på en god sommer, for gjøken gol nå ikke i svart skog i år.

Det ble et avbrudd i festlighetene, dessverre. Noen prøvde å få i gang dansen, men det ble ikke den samme gode stemninga lenger. Og så var kaidekket så glatt og tilgriset av grakse at noen gikk overende, og det luktet i tillegg fælt, så ungdommen begynte å trekke oppover mot lauvskogen, hvor de hadde teltene sine.

Mens alt dette hendte satt to karer ved gammelkirkegården. De var fra Tromsø, to bygutter som hadde hørt om den begivenhetsrike storhelgen på Karlsøy. Dette ville de få med seg, de ville se hvordan bonan festet. Den ene av de to var en velkjent kar innenfor boksesporten her nord, noe en kunne se på den skjeve og flatslätte nesen hans. Ellers var han ikke særlig stor og skremmelig å se til, men han hadde nettopp erobret et nordnorsk mesterskap i fluevekt. Den andre var en god kamerat av han.

Nå hadde de fyrt seg litt opp og var de på vei nedover mot Været. På veien snakket de om å få det litt moro med bonan, kanskje sette seg litt i respekt, de var jo bygutter.

Nedenfor butikken til A. K. Ingebrigtsen sto en flokk litt eldre karer og lo og pratet om begivenhetene hittil, da bokseren og hans venn ankom. Karene så vel litt undrende på disse to som bare sto der og så litt morske ut. Ingen mælte et ord før kameraten til bokseren stolt tok til å fortelle at kompisen hans var nordnorsk mester i boksing, og at han sa seg villig til å gå en oppvisningskamp slik de kunne få se litt skikkelig boksing. Var det noen som sa seg villig til å gå noen runder mot han?

Ingen svarte på oppfordringen, men i det samme kom det noen ungdommer roende på land fra en av båtene utpå. De stoppet opp og fikk høre at det var spørsmål om noen ville gå en runde mot nordnorgesmesteren. En av guttene begynte å le og utbrøt at det var første gangen han så en bokser, og var dette en bokser så skulle han gjerne stille opp mot han.

Så ble det ryddet en ring i folkemassen og de kjempende inntok hvert sitt hjørne etter anvisning fra kameraten til bokseren. Han mente at han skulle være dommer, siden det var han som hadde best greie på hvordan dette skulle foregå. Et tomt oljefat gjorde nytte som gong-gong. Dommeren forkynte at det skulle være tre minutters runder og ingen slag under beltet. Så lød gong-gongen.

Bokseren gikk ut i fin stil, om enn noe ustø på beina. Han prøvde å steppe og slo noen fine rutinerte slag ut i lufta, men det var ingen motstander der han slo. Motstanderen for rundt i ringen, armene gikk som møllevinger, en merkelig boksestil. Armene gikk fortere og fortere, uten mål og mening, og plutselig, bare på slump, traff han bokseren under kjeven. Slaget var så kraftig at bokseren lettet fra marka, gikk rundt i en salto i lufta og falt med et sukk ned i bakken. Der lå bokseren utslått.

Det gikk et stønn gjennom folkemengden, dommeren løp bort til den slagne og begynte å telle sakte e-e-en – to-o-o – tre-e-e. Da han var kommet til sju stanset han og bøyde seg ned og lettet på det ene øyelokket til kompisen der han lå. Så begynte han å hale armingen på beina, dette gikk ikke an, en skam for en så stor bokser som nordnorgesmesteren å bli slått ut av en bone. I det samme ble han reddet av gong-gongen.

Bokseren ble hjulpet bort i hjørnet sitt der han fikk kaldt sjøvann i ansiktet, og etter en stund var han på beina igjen.

Gong-gongen gikk på nytt og bokseren danset like elegant ut i ringen som sist, dukket og steppet og forsøkte å finne ut hvor han hadde motstanderen som flakset rundt i alle retninger. Denne runden klarte bokseren å holde seg på beina, men han fikk mange stygge kilevinker. Ansiktet hans begynte å få en rødlett farge og han blødde fra noen kutt her og der. Til slutt ble kampen stoppet, og godt var det. Ungdommen fra Vannareid ble utropt til vinner og kameratene hans jublet og ropte hurra og bar han tilslutt bort på gullstol, mens de to bygutan ruslet slukøret bortetter veien til teltet sitt oppe ved gammelkirkegården. Alle var enige om at det hadde vært en flott kamp, men du verden hvor mye juling en bokser tålte.

Det begynte å li på natta. Midnattsola glei sakte over åsene, og fuglesangen hørtes overalt i lauvskogen. Et enslig trekkspill tar til å tone ut i den fine sommernatta. Småfuglene blei stille da en lys og klar pikestemme falt inn i musikken, "Sommernatten den er så stille, himmelen er nær der du er. Derfor er jeg lykkelig når du er meg nær, kun fordi du har meg kjær". Slik sang hun den gang.

Så stilnet det hele av, og øya falt til ro. Det gikk mot en ny dag. En hane gol og fortalte at nå var det morgenstund, men ennå skjedde det ingenting på Karlsøy. Ikke før kyrne tok til å raute på båsen, litt melkesprengte, sultne og lystne på å komme ut på de grønne, saftige grasgangene i skogen. Det vekte moderen. Som alltid var det hun som var den første som var på beina i huset vårt. Hun manøvrerte seg fram mellom de sovende som lå overalt i huset. Vel nede på kjøkkenet fyrte hun opp i komfyren og fikk over kaffekjelen før hun gikk til fjøset. Da hun var ferdig med fjøsstellet var flere kommet seg på beina.

Etter morgenkaffen skulle alle pynte seg og gå ut. Konfirmantene fikk på seg de nye fine konfirmasjonskjolene for første gang. Det var sånn stas å se de glade, lykkelige, smilende og stolte unge pikene trippe av gårde til en av de hittil største dagene i livet sitt. Huset fløt over av gjøremål. På en krakk foran sin velfylte lofotkiste satt tante Alida fra Nordeidet med sitt dåpsbarn i fanget. Hun hadde óg en konfirmant dette året. Slik hadde hun hatt det i mange år, en til dåpen og en til konfirmasjon. Hun satte 12 velskapte barn til verden før hun sa stopp. Tante Alida var søster til min far, så hun var også en av de tallrike Prestøringen med store barneflokker. Kanskje det kan forklare litt.

Nå lød kirkeklokkene ut over fjord og sund og kalte på folket. Denne dagen sto kirketjeneren pent oppdresset på plass og utførte sin gjerning i kirken. Sin vane tro slo han med litt ekstra kraft når han betjente klokkene i kirketårnet. Og der, høyt hevet over alt, hadde han glimrende utsikt. Han så folket som små prikker der de med stor ærefrykt, sakte og forsiktig nærmet seg Guds hus.

Kirken fyltes snart opp av både store og små. Alle kom de stille og ærbødige inn over kirkegolvet. Menneskene ute ved havet hadde et eget forhold til kirken og religionen den gang. I det daglige liv kunne de vel virke litt avslappet og røffe i sitt forhold til troen og kirken, men bakom denne væremåten lå det respekt og ydmykhet for det samme. Du kunne se det på dem der de satt i benkene. Klarest så du det vel på de som kom inn i Herrens hus, ennå med tydelige merker etter en ekstra fuktig natt. De gjorde seg så små og utydelige som de bare kunne. Så fant de seg en plass på bakerste benk og sovnet gjerne av. Presten så dem nok fra sin høye prekestol, det fikk nå så være, for det har alltid vært høyt under taket i den gamle kirken der ute i havgapet.

Før overhøringen av konfirmantene begynte, satt jentene i sin fineste stas med salmeboka i sine foldede hender opp på begge sider av alteret. Så ble de kalt ned i midtgangen i kirka og overhøringa begynte. Presten gikk sakte med sin bok langs rekken og rettet spørsmål til konfirmantene. Og jentene svarte forsiktig og lavmælt. Det var så stille i kirken og alle fulgte spent med. Jeg satt i benken og husket min egen overhøring. Presten stoppet med boken sin foran meg og spurte om jeg kunne fremsi de tre troens artikler – Jeg tror på Gud fader den allmektige, himmelens og jordens skaper Den gang gikk det greit. Bibelhistorie og salmevers var nesten et av hovedfagene den gang. Jeg kan óg tenke meg at moderen var mektig stolt over at jeg kunne svare så greit. Hun satt rett bak meg med tårefylte øyne. Slik var min mor, hun kunne like godt gråte i glede som i sorg.

Lyden av kirkeklokkene hadde også vekket ungdommen som sov veldig tungt i teltene. Der satt de søvndrukne og fortumlet i lyngen utenfor teltene og prøvde å klarne hodet som banket og slo. De så seg vel om etter noe å slukke den brennende tørsten med. Litt lenger bort i lyngmarke satt kanskje ei jente med sine tanker om det som hadde hendt i teltet om natten. Hun hadde det nok ikke fullt så godt, nå som angeren over at hun hadde gitt etter kom sigende. Men han hadde jo vært så pågående og hadde lovt så sikkert på tro og ære. Så tok hun til å sipe, dette kunne jo bli til at hun kom i ulykka. Ja, ja...

Det ble en travel dag for en alene prest, med vanlig gudstjeneste, konfirmasjon, dåp og altergang både for konfirmanter og menigheta. Men han klarte det utmerket.

Ut over ettermiddagen, da de siste kirkelige handlinger var utført, ble det anledning til en tur på kirkegården for å besøke gravene til sine kjære avdøde. Veien utover til Karlsøy og kirkegården kunne for mange være både lang og besværlig. Men nå var de jo her. Det hendte og at presten var med og holdt en liten fredfylt andaktstund i denne fine bjørkelunden. Og det var heller ikke uvanlig at han foretok jordfestelse ved graver som på grunn av vinter og tele hadde måttet vente. Det var så mange ting som fortonet seg annerledes for folket den gang. De hadde skikket seg i det og det fungerte godt.

Men nå begynte det å bli tid for hjemreise. Motorene var allerede i gang om bord på skøyten som lå for anker. Det raslet i ankerkjettinger og etter hvert som ankrene var oppe kom båtene sigende opp mot kaia hvor folk sto og ventet med kister og bommer, sekker og spann. Folk tok farvel med hverandre, mang en rørende scene utspant seg i denne avskjedsstund, ikke minst blant konfirmantene som hadde møttes for første gang gjennom disse tre ukene på Karlsøy. Mange hadde funnet hverandre i et evig vennskapsbånd som skulle vare hele livet ut. Men midt i denne travelheten fikk jeg øye på to karer som sto sammen litt for seg selv. Den ene var lang og noe hengslet. Kanskje var det den skrukke lille farsarva dressen han hadde på som gjorde inntrykk. Ved nærmere ettersyn var det jo han som hadde vært i graksekaret en tur. Det så ut til at denne lille dressen var alt han hadde på skinnet, og det så også ut som om han fraus. Jeg kjente igjen den karen som sto sammen med mannen i den lille dressen, det var bokseren. Selv om ansiktet hans var blålilla og hovent, så tok jeg ikke feil.

Det fine været vi hadde hatt var borte. Nå blåste det en kald og hustrig sydvest opp mot øya. Sola var borte og svarte skyer dreiv over himmelen. Båt etter båt la ut fra kaia, fylt av glade og noen muligens litt trette og utbalte mennesker. Det skulle vel bli godt å komme hjem likevel.

Men hvor ble det av folket fra yttersida av Vannøya, var de dradd? Jeg så meg om, ja, et stykke utpå så jeg en båt som lignet. Motoren var i gang og det var fullt av folk om bord. Båten dreide opp mot vinden og stempelslagene økte takten. Og idet motoren fikk full regulator og båten skjøt fart hørte jeg til tonene fra et trekkspill, en kjent mannstemme ta til å synge "Sydhavets rose, lille Malou, kom la meg favne deg nu. Jeg kom her i kveld for å by deg farvel". Sangen druknet i et rungende hurrarop, så fjernet båten seg mer og mer, men musikken kan jeg ennå høre av og til. Den har nok funnet seg en plass og festet seg for alltid i mitt indre.

Ja, så var nok en begivenhetsrik storhelg, som vi kalte konfirmasjons-helga den gang, over. Men før en var det ikke slutt før huset vårt ute på Galgevollen var reiskurt fra loftet og ned. Det lignet mest en slagmark etter at alle var reist.

Mange husker sikkert denne spesielle storhelga, selv om snart 60 år er gått siden den gang. Om det er noen som kjenner seg igjen i det jeg har skrevet får jeg håpe at de ikke tar det ille opp. Historien er for det meste helt sann, men det er ikke meningen å såre noen.

Om forfatteren

Helge K. O. Karlsen (f. 1925) ga ut sin første bok, "Små fortellinger", i 2001. Siden den gang har det fra mange vært ytret ønske om å få utgitt flere fortellinger fra hans hånd, og omsider er nå den nye samlingen klar.

I tillegg til historien om familien på morssida (Rakkenesslekta) er det i hovedsak selvopplevde historier han her forteller. En lite stykke om en av hans hovedinteresser, Nordlandsbåten, er det også funnet plass til.

Helge ble født på Rakkenes i Langsund, som andre barn i rekken av Emil Karlsen og hans hustru Signes åtte barn. De første barneåra ble tilbrakt på Prestøra, før familien flyttet til Karløya i 1929. De bodde først i Bårdstua på Prestegården før de flyttet til eget hus på Galgevollen.

Etter ungdomsår som fisker flyttet han til Tromsø, der han og hans nå avdøde kone, Synøve, f. Strømsted, fikk fire gutter som i sin tid har gitt dem både barnebarn og oldebarn.

Helge virket som byggmester i Tromsø fram til pensjonsalderen. Han tok initiativ til stiftelsen av Karløyforeninga og var foreningas første formann. Han deler nå tiden sin mellom familien i Tromsø, barndoms-hjemmet på Karløya og foreninga Arctandrias lokaler på Stakken på Kvaløya, hvor han har nedlagt utallige timer i forbindelse med utbyggingen av anlegget, restaurering av båter og kursvirksomhet for foreningas medlemmer.

Den tidligere så vanlige muntlige overleveringen av hendelser fra fortiden synes å forsvinne mer og mer, så innimellom finner han heldigvis også tid til å nedtegne sine erindringer.

Kr 250,-

